

	Samostatná příloha k MPN 1 – Anglické general a jeho překlad do češtiny	MPN 1/SPEJ 13
		Vydání č.: 1
		Strana/Počet stran: 1/2

Schválil: Ing. Jiří Kratochvíl, ředitel odboru technické normalizace	Datum: 2012-11-01	Podpis:
---	-------------------	---------

Anglické general a jeho překlad do češtiny

Při zpracování MPN 1:2011 došlo k určitému posunu v řešení překladu anglického výrazu **general**. Následná interpretace ze strany technické veřejnosti však svědčí o tom, že je nezbytné podat k němu bližší vysvětlení.

Důvody, které k úpravě vedly, jsou dvojí: jednak dosavadní nejednotnost překladu opakujících se a analogických ustanovení, názvů kapitol a článků v normativních dokumentech a také překladu terminologických sousloví, jednak aspekty významové. Nejde tedy o žádné svévolné změny, vnášení inovací a zbytečný zásah do normalizačních zvyklostí, ale o snahu o sjednocení, a to na základě významových aspektů a souvislostí.

Silným zjednodušením problému spojeným s naprostým nepochopením je také interpretace, že „ÚNMZ požaduje paušální změnu ze *všeobecný* na *obecný*“. To by bylo proti všem jazykovým zásadám a zákonitostem. Překlad anglického výrazu **general** navíc nelze omezit pouze na dva ekvivalenty a zúžit ho na vztah **obecný – všeobecný**, protože zahrnuje mnohem širší okruh významů.

S výrazem **general** se nejčastěji setkáváme v **neterminologické platnosti**. V této funkci je třeba překládat ho podle kontextových (věcných) souvislostí. Lze tak volit mezi možnostmi jako **obecný, celkový, generální, hlavní, univerzální; všeobecný, všeobšáhly, povšechný, globální, rámcový, přibližný, hrubý** a mnoha dalšími významovými variacemi.

Základní rozdíl mezi přídavnými jmény **obecný** a **všeobecný**, na které se problematika překladu nejčastěji zužuje, je v tom, že **obecný** má pouze jeden, jasně vymezený význam, a to „*týkající se všech, všeho, univerzálně platný, vztahující se na celý soubor, třídu určitých (stejnorodých) jevů*“.

Naproti tomu přídavné jméno **všeobecný** pokrývá dva podstatně odlišné významové okruhy: 1. „*týkající se všech, všeho; obecný, celkový; generální*“ a 2. „*povšechný (jako opak k podrobný, specializovaný), příliš obecný, zběžný, letmý; povrchní (tj. nejdoucí do hloubky, k podstatě, opak k důkladný)*“. V prvním významu se tedy překrývá s přídavným jménem **obecný** – a pouze v rámci tohoto významového okruhu lze také tyto výrazy chápat jako synonyma. V druhém případě už jde o jiný, speciální význam.

Zejména pro odborné texty je rozlišování mezi univerzální platností a povšechností, povrchností velmi často klíčovou záležitostí. Z důvodů jasnosti a jednoznačnosti se proto běžně doporučuje užívat pro univerzální platnost, vztah k určitému souboru jevů přídavné jméno **obecný**, které nepoukazuje k jiným významům a nevzbuzuje žádné další asociace. U názvů kapitol a článků v technických normách se přistoupilo k užívání ekvivalentů **obecný, obecně** právě proto, že tyto části textu vždy obsahují promyšlený soubor podstatných informací, určité shrnutí a nikoliv jen nahodilá, zběžná a povrchní sdělení.

PŘÍKLADY

4 Obecné zásady

5.1.1 Obecně

Pokud se **general** vyskytuje v běžném textu dokumentů, tam už volba náležitého českého ekvivalentu vychází z kontextu, z významových souvislostí. Lze tedy volit z poměrně rozsáhlé palety výrazů, jak bylo uvedeno výše.

Samostatnou kapitolu ovšem představují **ustálená terminologická spojení (víceslovné termíny)**, kde se mohou vyskytovat i další výrazy, které v překladových slovnících pod **general** ani nenajdeme (např. **general agreement = rámcová dohoda; general areas = běžné povrchové úpravy; general assembly, general meeting = valné shromáždění, valná hromada; general corrosion = plošná koroze; general lighting = celkové osvětlení; general labourer = pomocný dělník**). Jak už jejich název napovídá, je nezbytné u nich jednotně zachovávat ustálenou (normalizovanou) podobu a nelze je libovolně obměňovat.

Schválil: Ing. Jiří Kratochvíl,
ředitel odboru technické normalizace

Datum: 2012-11-01

Podpis:

Ve shodě s významovou stránkou českých ekvivalentů se pro **general standard** používá ekvivalent **obecná norma** a pro **general reference (to standards)** ekvivalent **všeobecný odkaz (na normy)** (tj. odkaz bez jejich individuální identifikace); pro **general concept** a **general term** jsou náležité ekvivalenty **obecný pojem** (vztahuje se na celý soubor, třídu stejnorodých jevů) a **obecný termín**.

Ze stejného principu vycházejí i pojmenování **obecné požadavky, obecná pravidla, obecné principy, obecné prvky, obecné předpisy, obecná ustanovení, obecný úvod, obecné zásady** (= obecně platné; v některých případech se též uplatňuje vztah obecně platný versus specifický, zvláštní).

Přídavné jméno **všeobecný** se naopak uplatňuje v pojmenováních významově souvisejících s povšečností, běžností – např. **pro všeobecné použití** (tj. pro celkové, běžné použití), **všeobecné vzdělání** (jako protějšek ke speciálnímu vzdělání); **všeobecné hlasovací právo, všeobecná pracovní povinnost, všeobecná amnestie** (tj. týkající se všech).

ZÁVĚR

Obecně lze konstatovat, že současné překlady přespříliš hýří výrazy **všeobecný/všeobecně**, a to nejen na úkor výrazů **obecný/obecně**, ale také dalších možných významových ekvivalentů. Dokonce by se tu dalo hovořit o tendenci považovat výrazy **všeobecný/všeobecně** za jediný univerzální ekvivalent k anglickému **general**. Významová analýza však ukazuje něco zcela jiného, proto bychom měli přinejmenším přibrzdit.

Pokud jde o názvy kapitol a článků v normách, je třeba se řídit MPN 1:2011, popř. dalšími přílohami.

V běžném textu musí překlad vždy vycházet z významových souvislostí.

U terminologických sousloví je třeba zachovávat jejich ustálenou podobu. Tu lze (a je zapotřebí!) ověřit v příslušných technických normách, popř. též v technických překladových a výkladových slovnících.

V případě, že je třeba utvořit nové pojmenování, je nutno vycházet z přesného významu (definice, vysvětlení) toho, co chceme pojmenovat, a podle toho volit adekvátní ekvivalent.